

האליזר

עלון לשבת קודש

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

להצלחה ולשמירה על חיילנו במלחמה להחזרת החטופים בריאים ושלמים ולרפואת הפצועים

י' אלול תשפ"ד 1542 (שנה כט')

נושא השבוע : תשובה
הפסרה : "רוני עקרה" (ישעיה נד')

האט,
עוד 20 יום
יום הדין!

פרשת כי תצא

"כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלוך בידך" (כא י')

מדוע פותחת התורה במילה "אויבך" בלשון רבים, ומסיימת ב"ונתנו" בלשון יחיד?
חז"ל דורשים פסוק זה על מלחמת היצר, פעמים רבות ניצב אדם במאבק עם יצרו, ומתברר כי ליצר הרע יש מסייעים ועוזרים רבים העומדים לשרותו, הלא המה כל אלו שזכו בעבר "לטיפול המסור" וכיום הושפעו ממנו עד שהם בעצמם מתגייסים לעזרתו... כעיתונים, כלי תקשורת...
אולם באה התורה ואומרת: "כי תצא למלחמה" - שתעמוד ותכריז מלחמה נגד יצר הרע, "ונתנו ה' אלוך בידך", יעזור לך הקב"ה להצליח במלחמה נגדו.

"כי תצא למלחמה על אויבך... ושבית שבי" (כא י')

בפסוק זה נרמז שמדרכי היצר הרע המדיח לדבר עבירה, עלינו ללמוד לגשת בזריזות ובחפץ לב לקיים את המצוות, וזה שאומר הפסוק: "כי תצא למלחמה על אויבך" - יצר הרע שהוא אויבך הגדול, תראה את כל תחבולותיו להדיחך לעבור עבירות בזריזות, "ושבית שבי" - תשבה ממנו את אותה דרך, ובאותו כוח ומרץ תעבוד את בוראך.

גם ממעשה הרשעים נוכל לקחת לעבודת ה', כשנראה את גודל ההתלהבות הבוררת בקרבם לגמור את חפצם הרע, כך באותה התלהבות אך של קדושה נקיים את המצוות בחשק ובהתלהבות.
(ומתוק האור)

תן צדקה ותינצל

מעשה שהיה

מעשה באשה, שבילדותה נסעה באוטובוס, שהיה מעורב בתאונה, היא אמנם קיבלה רק מספר מכות יבשות, אך בתוספת חרדות ומאז התאונה לא הייתה מסוגלת לנסוע באוטובוסים. היא התגוררה בירושלים, והליכה ברגל מרחקים ארוכים מהווה קושי גדול מאוד, אך אותה ילדה-נערה הייתה הולכת ברגל מרחקים גדולים של חצי שעה ויותר משום הפחד ובכל פעם שנאלצה לנסוע באוטובוס, אמא שלה הייתה חייבת להתלוות אליה. ההורים פנו אליה ודיברו על לבה: 'תראי, את כבר בחורה, ועוד מעט את מתחתנת, מי ירצה להתחתן עם בחורה שיש לה פחדים לעלות לאוטובוס? תביני, כשתחתני, דבר זה יתסכל מאוד את בעלך!'. הם גם לקחו אותה למיטב הפסיכולוגים, שילמו כסף רב עבור טיפולים, אך שום דבר לא עזר. ואז הגיעה הישועה, הבחורה נסעה אל הרבנית קניבסקי ע"ה וסיפרה לה על הפחדים שיש לה. הרבנית חייכה כדרכה ואמרה לה: 'בואי ואתן לך עצה: לפני כל פעם שתסעי באוטובוס, תני צדקה לעילוי נשמת רחל אמנו, והזכות של רחל תגן עלייך מפני כל צרה או בעיה'. כולם אמרו לה, שהפחדים והמחשבות שלה הם שטויות, אך הרבנית הבינה לליבה והעניקה לה פתרון, וברגע שעשתה כדבריה ונתנה צדקה, היא הרגישה ביטחון והגנה, ב"ה היא התחתנה, נולדו לה ילדים, וגם לילדיה העבירה את המסר, שלפני שנוסעים באוטובוס, נותנים צדקה לעילוי נשמת רחל אמנו. יום אחד נסע בנה הגדול, בחור כבן עשרים, באוטובוס בקו 402 וקרתה לו תאונה דרכים. ניסו

ע"פ "אור החיים" אופק תל אביב * לא לעיין בזמן תפילה * שקיעה 6:42-6:50 * סוף זמן ק"ש 8:53-8:51

ציאת ש"ר"ת: 8:04

ציאת שבת: 7:19

כניסת שבת: 6:30

להתקשר להורים, אך ההורים לא ענו, ולאחר מאמצים גדולים הצליחו להשיג את אימו. ההורים עצרו מונית ונסעו במהירות לבית הרפואה 'הדסה עין כרם' שבירושלים, הם ניגשו לקבלה, ונאמר להם שהבן שלהם נמצא בניתוח ושהוא פצוע, והיה חשש שלא יוכל להתהלך על רגליו לצמיתות. הוא עבר שלושה ניתוחים, עקב שברים בשתי הרגליים. בסיום הניתוח, היא פנתה לבנה ואמרה, 'אני לא מבינה, אני תמיד מזוהירה אותך ואת האחים שלך, שלא לנסוע בלי לתת צדקה לזכות רחל אמנו!'. אמר לה הבן: 'אמא, אומר לך את האמת, נתתי צדקה לזכות רחל אמנו, ובכל זאת נפצעתי'. היא נבהלה, כיוון שעד עכשיו העצה של הרבנית פעלה, ונתינת הצדקה השרתה עליה ביטחון ושלווה, וכעת הכול מתנפץ לה מול הפנים – ואם רחל אמנו לא עוזרת, אז מי יעזור? היא פנתה לבעלה ואמרה לו: 'אני מבקשת ממך עכשיו לנסוע למרן רבי חיים קניבסקי לשאול אותו, מדוע קרתה לבן שלנו תאונה, למרות שהוא נתן צדקה כפי שהורתה לנו הרבנית? כשפנה בעלה לר' חיים קניבסקי צווק"ל, אמר לו ר' חיים: "אתם טוענים שהבן שלכם נתן צדקה, וזה לא עזר. מדוע אתם חושבים שהצדקה לא עזרה? מי יודע, אולי בזכות הצדקה ניצלתם מאסון יותר גדול.. ובנוסף עליכם לדעת, שלא תמיד רואים את כל התמונה מיד, צריך לדעת שהכול לטובה, ומה שנראה לכם דבר רע, יכול להיות שהוא טוב עבורכם... המשיכו לתת צדקה לזכות רחל אמנו, כפי שהורתה לכם הרבנית, וה' יעזור'". הבן עבר טיפולים וניתוחים, והיה חשש גדול שלא יוכל לתפקד וללכת על רגליו. הרופאים קבעו שהוא חייב לעשות פיזיותרפיה ממושכת. באותו חדר שבו התאשפז שכב אדם מבוגר, שאינו שומר תורה ומצוות ושמו רוני. רוני מאוד התפעל, שבמשך השעות שלהם בבית הרפואה הם לא עזבו את בנם לרגע, חשב רוני לעצמו: יש לי ילדים, שהשפעתי עליהם כל טוב, סידרתי להם דירות – והם בקושי מרימים אלי טלפון פעם בכמה ימים, ובאים פעם בשבוע כדי לצאת ידי חובה, שואלים קצת 'מה נשמע?' ובורחים מהר. הם התיידדו כשרוני שואל את הבחור שאלות באמונה, והוא משיב לו עד כמה שידע, אבל אמר לו: 'תראה, אני בחור צעיר, אני לא כ"כ יודע להשיב על כל השאלות שאתה שואל. אבל אבא שלי ישמח לענות לך', ואכן כשאבא שלו הגיע הוא ניהל שיחות רבות עם רוני בנושא דת ואמונה. לאט לאט הבין רוני את החשיבות בהנחת תפילין, ובהמשך – גם להתפלל לבורא העולם. והחל להתקרב ליהדות. גם שהשתחררו מבית החולים, הקשר ביניהם לא נותק. הם הזמינו את רוני אליהם לשבת. רוני הוקסם מאותה שבת, מהתפילות, מהאווירה סביב שולחן השבת, מהזמירות ומדברי התורה המחיים את הנפש ומהמאכלים הטעימים, וכך נשמר הקשר ביניהם באופן תמידי. כעבור זמן הגיע הבחור לפרקו, והיה חשש גדול שעקב הפציעה והניתוחים שעבר תיגרם בעיה בשידוכים. ההורים התפללו להשם לזיווג הגון עבור בנם, ואז החליט לתרום סכום גדול מאוד לזכות רחל אמנו, כדי שעל ידי זה תבוא הישועה – אך הישועה לא מיהרה לבוא... האב הסביר למכריו: 'דווקא משום שאין לי כסף תרמתי סכום גדול כדי שהקב"ה ידאג לבני, זה בדיוק היפך ההגיון...'. אכן נמצא שידוך לבן, אבל לא היה להם כסף לאולם, ובווארט, כשהמשפחות דיברו על כספים, האב נתן תשובות לא ברורות לגבי הסכום שיתן, ואמר שהוא מקווה שבעקבות התאונה, יקבל הבן כסף מהביטוח, ואולי בכסף זה יוכלו לממן את החתונה, אך בינתיים לא התחייבו לכלום. הם הזמינו את רוני לחתונה, ששמח מאוד לקבל את ההזמנה והגיע לחתונה נרגש, חיבק את החתן ואת אביו ומסר לידי האב מעטפה. בסיום החתונה פתח האב את המעטפות – ושפשף את עיניו כלא מאמין: רוני נתן צ'ק על סך שלוש מאות אלף דולר! תחילה חשב שחלה פה טעות, ולכן התקשר לרוני ואמר לו שטעה בכותבו בצ'ק סכום של 300 אלף דולר במקום \$300 אך רוני הסביר לו, שלא חלה שום טעות והוסיף: "דע לה שאתם הארתם לי פנים, דאגתם לי דאגה אמיתית, וטיפלתם בי במסירות. הילדים שלי לא עשו זאת כפי שאתם עשיתם. ברוך ה' אני עשיר, לילדים שלי נתתי דירות וכסף – והם זלזלו בי, לעומת זאת אתם הענקתם לי בשעותיי הקשות עזרה ויחס חם ואמיתי, ואני מרגיש אליכם קרבה מאוד מיוחדת. אתם טובים לי יותר ממשפחה, ולכן החלטתי לתת לכם את הסכום הזה בשמחה!". רק אז הבינו, למה התכוון מרן רבי חיים קניבסקי, כשאמר להם, שלפעמים לא רואים את התוצאות של המעשים שלנו באופן מיידי. רוני נהיה לידיד המשפחה, ובעקבות הידידות עימו והטיפול המסור בו, העניק להם רוני סכום כסף גדול, שעזר להם בהוצאות החתונה. הם ראו עין בעין את ההשגחה הפרטית שלווה אותם, ומה רב כוחה של הצדקה, שהצילה את בנם מפציעה קשה בתאונה, החזירה יהודי בתשובה שלמה, והמתנה

הלכות תשובה

פינת ההלכה

- א. צריך אדם לשוב בתשובה לפני ה' על כל העבירות והחטאים שעשה בין בשוגג ובין במזיד (הרמב"ם הל' תשובה פ"א ס"א). ואפילו אם המעשה שעשה הוא ספק עבירה (הרמב"ם סי' תנ"ג ס"א). טוב שאדם יתפלל לה' שיאיר את עיניו על מה הוא צריך לחזור בתשובה במיוחד (ענין לקח עונש בראשית עמ' רסח). טוב ללמוד בכל יום זמן מועט מוסר שיכול להביאו לתשובה (אור לציון זכרון הדסה עמ' קכה).
- ב. אם החטא או העוון שעשה הוא כלפי ה' ומצוותיו זה נקרא חטא ש"בין אדם למקום" וצריך לחזור בתשובה ולבקש סליחה מהקב"ה.
- ג. אם החטא או העוון שעשה הוא כלפי אדם אחר [כגון: גנב ממנו, ציער אותו, דיבר עליו לשון הרע] צריך לבקש את סליחת חברו ולהשיב לו מה שלקח ממנו, ואחרי שסלח לו צריך לשוב בתשובה ולבקש סליחה לפני ה' יתברך על זה (גמ' יומא פה:).
- ד. מהי תשובה? שיעזוב החוטא את חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמור בליבו שלא יעשהו עוד (הרמב"ם הל' ז'. אבל האומר אחטא ואשוב, אחטא ואשוב אין מספיקים בידו משמים לעשות תשובה (גמ' יומא פה:). אך אם חזר בתשובה באמת ונכשל, ושוב חזר בתשובה ונכשל, אינו בכלל זה אלא יתחזק וינסה שוב והקב"ה יהיה בעזרו וע"פ משלי כד, טז "כי שבע יפול לדיק וקם ורשעים יכשלו בנצח" – ומלבי"ם סס).
- ה. התשובה כוללת שלושה שלבים: **חרטה על העבר** – שפירושה חרטה על מעשיו הרעים וצער על שהימרה את פי ה', ו**ידוי על המעשה שעשה** – יפרט בפיו את המעשה הרע שעשה וקבלה **לעתיד** – יקבל בליבו שלא יחזור לעשותו עוד (הרמב"ם הל' ז', שער תשובה לרבינו יונה גירונדי עמ' ט-י).
- ו. **ה' ישתדל לשוב ב"תשובה מאהבה"** היינו שחוזר מחמת שאוהב את הקב"ה ומצטער ומתבייש שחטא לפניו ולא ב"תשובה מיראה" היינו שירא מן העונש ולכן עשה תשובה ותיקן את החטא כדי שלא ייענש. הטעם: שהחוזר ב"תשובה מיראה" נהפכים לו העבירות שעשה במזיד לשוגג [ויצטרך עדיין להיענש על זה] והחוזר ב"תשובה מאהבה" העבירות שעשה במזיד נהפכות לו לזכויות (גמ' יומא פה: פו:).
- ז. כל אחד ואחת צריכים לחזור בתשובה בין מעט בין הרבה, גם אם הוא מתפלל 3 תפילות ביום וואו לומד תורה כל היום כפי שכתב קהלת (ז, כ): "כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא" (אור לציון אהבת הדסה לגר"צ אבא שאול עמ' קמז-קמח).
- ח. כל אחד ואחת יכולים לחזור בתשובה ותתקבל תשובתם אפילו אם הם שקועים בעבירות עד מעל לראשם. ואין להם להקשיב ליצר הרע שלהם או לסובבים אותם שאומרים שאין להם סיכוי לחזור בתשובה לאור מה שהרעו. ויותר מזה אמרו חכמינו ז"ל 'במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד', כלומר גדולה מעלתם מפני שבעלי תשובה כובשים את יצרם יותר מהצדיקים (הרמב"ם פ"ז הל' א-ז, וילקו"י ימים נוראים סי' תר"ב ס"ו).
- ט. התשובה היא לא רק על עבירות שיש בהם מעשה כגון: חילול שבת, גזל, עריות וכדו' אלא גם על מידות רעות שבו צריך לחזור בתשובה כגון: כעס, קנאה, רדיפת כבוד וכדו'. ותיקון המידות קשה יותר מחזרה בתשובה על עבירות שיש בהם מעשה, כי כשאדם שקוע במידות רעות קשה לו לפרוש מהם (הרמב"ם פ"ז ס"ג). שהם תלויים במחשבתו והם בכלל מה שאמרו חז"ל (גמ' יומא כט.) "הרהורי עבירה קשים מעבירה" (ילקו"י ס"ס ד').
- י. אף על פי שצריך לחזור בתשובה היא עזיבת החטא, מכל מקום נכון שבעל תשובה יקבל על עצמו תיקון כדי לכפר על חטאיו (ילקו"י ס"ס ח), מאחר והתורה מכפרת עוון טוב שיתחזק בלימוד תורה [בנוסף לתשובה] וגם אם נכשל בעבירות חמורות טוב שיתחזק בלימוד תורה בנוסף לתשובה (ס').
- יא. כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו וכל המחטיא את הרבים אין מספיקים בידו לעשות תשובה (פרכי אבות פ"ה מ"ח).
- יב. יסוד היסודות של היהדות זה האמונה בהקב"ה שהוא ברא את העולם ומנהיגו וכל הנעשה בו ממנו יתברך, והשגחתו גם בהליכות העולם בדרך טבע, ויש דין ודין ויצטרך האדם ליתן דין וחשבון על כל מעשה [מומלץ לקרא את 13 העקרים של הרמב"ם העוסקים בזה, בכל יום - מופיע בסוף תפילת שחרית]. וכולם צריכים חיזוק לחיות ע"פ האמונה הזו בפרט שאמצעי התקשורת משדרים כל הזמן "כוחי ועוצם ידי עשה את החיל הזה" (הרמב"ם הל' מדע יסודי התורה פ"א, ס' לזהב – כדור חיבורי קדמונים על ספר חיוז עמ' קא, אזהרות לרבי אליהו הזקן עמ' קח).
- יג. עבירות שבין אדם לחברו (ובכללם בין בני זוג ובין הורים לילדיהם) (בב"מ וילך ס"ו) אין יוה"כ מכפר עד שירצה את חברו (גמ' יומא פה:). לכן המכה את חברו, מקללו או גזל ממנו אינו נמחל לו לעולם עד שישלב לחברו מה שחייב לו ויפייסו בדברים ויבקש ממנו סליחה וימחל לו (הרמב"ם הל' תשובה פ"ז ס"ט).
- יד. רוב רובם של הסכסוכים בין בני אדם הוא בענייני ממונות (אור לציון אהבת הדסה לגר"צ אבא שאול עמ' יג).

קסז) ולכן ממון שיש בידו ונחלק עם חברו למי שייך הכסף לא יפסוק דין לעצמו אלא ילכו יחד לדין שיפסוק ביניהם (משנ"צ סי' תרו ס"ק ע.) שגזל מקטרג בראש ביום הדין (סס). יד. מי שחטא כלפי חברו צריך ללכת לפייסו בעצמו ולא ע"י שליח או מכתב. מ"מ הכל לפי העניין, אם יודע שהנפגע נוח לרצות עדיף שילך אליו בעצמו, ואם הוא קשה לרצות וחושב שיותר טוב שישלח תחילה איש מכובד מידידיו שירצהו ולאחר מכן יבוא בעצמו ויבקש מחילה ונסלח לו, יעשה כן (ש"ת יחזקאל דעת ח"ה סי' מד).

טו. אם האיש שחטא לו אינו בעיר יקבל על עצמו לפייסו כשיפגוש אותו (חזו"ע ימים נוראים עמ' רמד ס"ז וסס) ובינתיים ישלח לו מכתב פיוס והתנצלות או יצור אתו קשר טלפוני ויתנצל (סס).

טז. אם מת האיש שחטא לו לפני שהספיק לבקש סליחה, מביא עשרה בני אדם ליד קברו ויאמר לפניו "חטאתי לאלוקי ישראל ולפלוני זה שחטאתי לו..." (ש"ע סי' תרו ס"ב) ויפרט החטא, והם ישיבו לו "מחול לך" שלוש פעמים (משנ"צ סס ס"ק טו).

יז. כשמבקש מחילה מחברו צריך לפרט את החטא שחטא נגדו ואם יודע שחברו יתבייש אם יעשה כן לא יפרטנו [אבל חייב לבקש מחילה] (משנ"צ סי' תרו ס"ק ג).

יח. אם פגע בכבודו של חברו או דיבר עליו לשון הרע וחברו אינו יודע מזה כלל, כשיבוא לבקש ממנו מחילה אין צורך שיספר לו דברים כהווייתם, כי אם יספר יחרה אפו ויגדל צערו לכן יבקש ממנו מחילה באופן כללי בלי לפרט (חזו"ע עמ' רמד).

יט. אם פגע בחברו אל יאמר בליבו: מסתמא חברי אומר בסדר קריאת שמע שעל המיטה "הריני מוחל וסולח לכל מי שהכעיס אותי..." אם כן ודאי מחל לי, ומה לי כי אטרח לבקש את מחילתו, אלא יזדרז לפייס את חברו עד שימחל לו (שכנז כלאי פ"ד ס"ה).

כ. אם חברו אינו מוחל לו ייקח איתו 3 אנשים וילך לחברו שוב ויבקש ממנו מחילה, ואם עדיין לא מחל לו ילך לבקש ממנו מחילה פעם שלישית עם 3 אנשים, ואם אינו מתפייס אינו חייב לבקש ממנו יותר מחילה (ש"ע סי' תרו ס"א) מ"מ יודיע בפני עשרה שביקש מחילה מחברו וה"ה אישה בפני 10 נשים (ילקו"י סי' תרו ס"ב). אבל אם הוא רבו ואפילו לא רבו המובהק אלא ששמע ממנו דברי תורה (משנ"צ ס"ק ז) צריך ללכת כמה פעמים ואפילו אלף פעם (רמב"ם סס) עד שיתפייס (סס).

כא. לאחר שביקש מחילה מחברו והשיב לו את הגזלה צריך לשוב בתשובה לפני הקב"ה על כך וזה כולל 3 שלבים: חרטה, וידוי על המעשה שעשה וקבלה לעתיד שלא יעשה שוב (סס פ"א ה"א).

כב. לא יהא המוחל אכזרי למחול (הרמב"ם דעות פ"ו ה"ו) [מ"מ רשאי לדרוש שישבו לו את ההיזק הממוני] (עיין הרמב"ם הל' חובל ומזיק פ"ה ה"ט-י) וכשמוחל ימחל בלב שלם ובנפש חפצה.

ואפילו הצר לו וחטא לו הרבה לא יקום ולא ייטור (הרמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ו) שכל המעביר על מידותיו מעבירין לו על כל פשעיו. ואם לא ימחל גם לו לא ימחלו על עוונותיו (כסף משנה סס, חזו"ע עמ' רמג) ויש אומרים שאם מתכוון לטובתו של המבקש, כדי שלא ישוב עוד לכסלה (הרמ"א ס"א) או רב לתלמיד המתכוון לחנכו מותר לו שלא למחול מיד (ילקו"י סי' תרו ס"ו).

כג. אם חברו הוציא עליו שם רע, אינו צריך למחול לו (סי' תרו ס"א בהרמ"א) שיש ששמעו בחשד ולא שמעו בפיוס ונשאר השם הרע. מכל מקום טוב לנהוג במידת הענווה ולמחול גם על זה (משנ"צ ס"ק יא, חזו"ע סס). אבל תלמיד חכם מן הראוי שלא ימחול במהרה ובפרט כשכוונתו לחנכו (ילקו"י סס).

כד. כשחברו עשה לו עוול, הזיקו, ציערו וכו' לא ישנאוהו בליבו וישתוק, מצוה עליו להודיעו ולומר לו למה עשית לי כך וכך שנאמר: "הוכח תוכיח את עמיתך" (הרמב"ם דעות פ"ו ה"ו) וממידת חסידות טוב שימחל לו אע"פ שחברו לא ביקש את סליחתו (סס, חזו"ע עמ' רמג). **הטעמים:** * כל צער שבא על האדם הוא מחמת עוונותיו ואין יכולת ביד אדם לצער את חברו אם לא מגיע לו כן (נתיבות יוסף ח"א עמ' 131). * כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים, והקב"ה מודד מידה כנגד מידה (גמ' סנהדרין 5). ומי שמרחם ועושה חסד עם הבריות גם בדינו בשמים ירחמוהו וימחלו לו על עוונותיו בחסד (מסילת ישרים).

הוצאה מרתקת לגברים באשדוד עם הרב בערי שליט"א במוצאי שבת זה יא באלול ב- 23:30 ואח"כ סליחות בבי"כ מאור הרשב"י רח' שלמה בן יוסף 18 * עזרת נשים פתוחה

מנין סליחות באשדוד בבי"כ אהבת ישראל רח' הפלמ"ח אזור ג ב- 5:45 אחה"צ ואח"כ מנחה וערבית

להעיר ולעורר: אחים ואחיות יקרים! בואו ננצל ימים אלו שהילדים בלימודים כדי להחליט איזה נושא אחד או שניים שנקבל על עצמנו להשתפר ולא נחכה לראש השנה שאז הילדים בבית ונהיה עסוקים בהכנות לחג ואז ודאי לא יהיה לנו את ישוב הדעת לכך !!!!

טל': 08-8644452 אתר העלון: alonhaihud.co.il דוא"ל: haihud.ashdod@gmail.com